

Correctievoorschrift HAVO

2021

tijdvak 2

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Vrolijke gezelschappen

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het stilleven heeft een niet-intellectueel onderwerp: hierdoor was het stilleven voor een breed publiek geschikt (grote afzetmarkt).
- Het stilleven heeft een herkenbaar / (ogenschijnlijk) alledaags onderwerp: hierdoor was het stilleven geschikt voor huiselijke kring / particulieren.
- Het stilleven heeft een neutraal onderwerp (geen politieke boodschap): hierdoor was het stilleven geschikt voor huiselijke kring / particulieren.
- Het stilleven bevat bijzondere voorwerpen/producten (bijvoorbeeld producten uit Oost-Indië, tulpen / schelp / Chinees porselein): hierdoor konden kopers in huiselijke kring hun kennis etaleren.
- De voorstelling bevatte vaak een morele les (ter lering): hierdoor was het stilleven vanuit calvinistisch oogpunt geschikt voor huiselijke kring.
- Het stilleven kent een grote mate van realisme (met name stofuitdrukking): hierdoor was het stilleven voor een breed publiek geschikt / hierdoor konden kopers in huiselijke kring hun status verhogen.
- Het stilleven heeft een klein formaat: hierdoor was het stilleven makkelijker te verhandelen.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als kenmerk met uitleg juist is, 1 scorepunt toekennen.

2 maximumscore 2

- 1 juist
- 2 juist
- 3 juist
- 4 onjuist

indien vier antwoorden juist

2

indien drie antwoorden juist

1

indien minder dan drie antwoorden juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 1

een van de volgende:

- De ontlastingstheorie (theorie nummer 2): in het boerengenre zijn boeren te zien die losbandig gedrag vertonen (zoals dronkenschap) en dus breken met sociale conventies, waardoor de kijker een moment van ‘ontlading’ ervaart.
- De superioriteitstheorie (theorie nummer 3): in het boerengenre zijn de (sociale) tekortkomingen (zoals lomp gedrag) van een specifieke bevolkingsgroep (de boeren) te zien, waardoor de kijker, die tot een andere groep behoort, zich superieur voelt.

Opmerking

Alleen als de theorie met uitleg juist is, 1 scorepunt toekennen.

4 maximumscore 2

- kenmerk van een beschaafde houding (een van de volgende): 1
 - De lichaamshouding is rechtop.
 - Het hoofd en been staan gedraaid ten opzichte van de romp / arm. (Hij lijkt recht én gedraaid te staan.)
 - De punt van de teen tikt de vloer aan.
 - Hij blijft in evenwicht staan ondanks dat hij de vloer aantikt.
- De beschaafde houding werd geassocieerd met een hoge status, omdat (een van de volgende): 1
 - deze houding aangeleerd is / er sprake is van opvoeding/kennis van etiquette.
 - deze houding beheersing vereist / staat voor beschaving (het onder controle kunnen houden van impulsen/driften).
 - de elegantie van de houding uitstraalt dat de man bewust bezig is om gezien te worden / dat hij past binnen de hogere kringen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 2

- (morele les) Ouders moeten het goede voorbeeld geven, want kinderen bootsen hun gedrag na en/of ouders worden gewaarschuwd dat hun slechte gedrag navolging kan krijgen bij hun kinderen 1

Opmerking

Alleen als in het antwoord 'goede voorbeeld' of 'waarschuwing' wordt genoemd, 1 scorepunt toekennen.

- Voorbeeld uit de voorstelling dat deze les ondersteunt (een van de volgende): 1
 - De vrouw is dronken en/of is alcohol aan het drinken (waarmee ze kinderen een slecht voorbeeld geeft).
 - De vrouw zit onderuit gezakt / heeft haar blouse los, waaruit blijkt dat ze de controle aan het verliezen is (waarmee ze kinderen een slecht voorbeeld geeft).
 - Een man leert een jong kind pijp roken (waarmee hij het kind een slechte gewoonte aanleert).
 - In de linkerhoek van de voorstelling zit een papegaai, een vogel die mensen imiteert (zoals kinderen dat doen).
 - De doedelzak rechts in de voorstelling staat symbool voor dwaasheid en wellust en/of de blaaspijp van de doedelzak verwijst naar het imiteren ('napijpen') door de kinderen.
 - Het stoofje waar de voet van de vrouw op rust, links in de voorstelling, staat symbool voor wellust/seksualiteit (die een slecht voorbeeld voor kinderen kan zijn).

6 maximumscore 2

- Steen heeft de opvatting van Horatius toegepast door zichzelf lachend weer te geven 1
- Steen heeft de opvatting van Alberti toegepast door zichzelf in het schilderij de beschouwer te laten aankijken 1

7 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Steen wilde met het gebruik van zijn eigen portret duidelijk maken dat iedereen zich schuldig maakt / kan maken aan wellust of seksuele verleiding (immoreel gedrag); dus ook de schilder zelf én de beschouwer.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 3

- aspecten die doen denken aan theater (twee van de volgende): 2
 - De mensen op het schilderij laten grote gebaren / emoties zien.
 - De houding / handeling is naar het publiek gericht (open).
 - De (gedrapeerde) doeken verwijzen naar theaterdoek/gordijnen.
 - Houdingen en handelingen van de uitgebeelde personen zijn vertellend / anekdotisch.
 - Er is sprake van een (vrijwel) gesloten ruimte (als een toneelpodium), parallel aan de beschouwer.
 - De personages hebben voorwerpen vast (attributen) waaraan ze herkend kunnen worden.
 - De personages dragen kleding (kostuums) waaraan ze herkend kunnen worden.
 - Diverse voorwerpen zijn naar de toeschouwer gericht (zoals de fruitschaal).

Opmerking

Wanneer er een aspect juist beschreven is, 1 scorepunt toekennen.

- aspect dat doet denken aan de inhoud van een klucht (een van de volgende): 1
 - Het type humor in het schilderij komt overeen met humor in kluchten, zoals losbandig gedrag (ongemanierdheid, kinderen die streken uithalen).
 - Het schilderij is, net zoals kluchten, bedoeld ter lering en vermaak (door middel van 'slecht' gedrag op komische wijze laten zien hoe het niet moet).
 - Er is sprake van stereotypering van karakters, net als bij een klucht.
 - Het onderwerp speelt zich af in de eigen tijd / is alledaags, net als bij een klucht.
 - Sommige attributen hebben verschillende / dubbelzinnige betekenissen en/of verwijzen naar losbandigheid (zoals de luit die naar seksualiteit verwijst), net als bij een klucht.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

- De compositie draagt bij aan de chaotische uitstraling van het schilderij door (een van de volgende aspecten): 1
 - het gebruik van diverse diagonale compositielijnen/richtingen.
 - veel verschillende aandachtspunten (zoals de hoofden van de personages), waardoor er overal iets te zien is.
 - verschillende kijkrichtingen die naar buiten zijn gericht (buiten het kader van het schilderij).
 - diverse losse voorwerpen die (ogenschijnlijk) lukraak over het vlak zijn verspreid ('strooicompositie') en/of dicht op elkaar zijn afgebeeld.

- De zorgvuldige samenstelling van de chaos blijkt uit (een van de volgende aspecten): 1
 - het hoofd van de man (die 'de sleutel' is voor de betekenis van het schilderij), dat omlijst wordt door de (ruitvorm van) diagonale richtingen.
 - het hoofd van de man (die 'de sleutel' is voor de betekenis van het schilderij), dat omlijst wordt door de (plaatsing van) witte vlakken (in ruitvorm).
 - een aantal diagonale richtingen die parallel lopen / worden herhaald (zoals de opgestoken arm van de man en die van de zittende vrouw).

10 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- (morele les) Het gebruik van smartphones werkt sociaal onwenselijk gedrag in de hand 1
- Dit blijkt uit het schilderij, doordat de meisjes (die duidelijk bij elkaar horen wat betreft houding, enscenering en kleding) geen oog hebben voor elkaar, alleen voor hun telefoon (waarbij Vermeule bewust anderen uit het beeld heeft weggelaten, zodat deze scène centraal kwam te staan) 1
- Het schilderij roept een esthetische ervaring op, doordat (een van de volgende): 1
 - de figuren zijn gespiegeld.
 - de kleur en/of licht-donkercontrasten harmonieus verdeeld zijn.
 - er beeldrijm is toegepast (bijvoorbeeld in de vormen in het haar van beide meisjes).
 - niet-esthetische onderdelen (ruis, bijvoorbeeld andere mensen) zijn weggehaald.
 - het poëtische / vervreemdende / verstilde karakter van de voorstelling de aandacht krijgt.

Blok 2 Cabaret Voltaire en dada

11 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Hij draagt een (theatraal) kostuum (waarbij zijn handen bedekt zijn / lichaam bedekt is).
- Hij wordt afgevoerd.
- Hij wordt bekogeld.
- Hij spreekt in een monoloog.
- Hij spreekt gericht naar het publiek.
- Er is sprake van een decor op de achtergrond.

per juist antwoord

1

12 maximumscore 1

een van de volgende:

- De actrice spreekt met verschillende stemmetjes (met elk een unieke spreekwijze en een uniek stemgeluid). Dit sluit aan op de typografie van het gedicht waarbij elke regel in een ander lettertype en/of andere grootte is vormgegeven.
- De actrice speelt verschillende typetjes (met elk een unieke spreekwijze en een uniek stemgeluid). Dit sluit aan op de typografie van het gedicht waarbij elke regel in een ander lettertype en/of andere grootte is vormgegeven.
- De actrice neemt verschillende houdingen aan / beweegt steeds anders (bij elk lettertype lijkt ze een specifiek typetje bedacht te hebben). Dit sluit aan op de typografie van het gedicht waarbij elke regel in een ander lettertype en/of andere grootte is vormgegeven.
- De actrice verandert steeds van mimiek (bij elk lettertype lijkt ze een specifiek typetje bedacht te hebben). Dit sluit aan op de typografie van het gedicht waarbij elke regel in een ander lettertype en/of andere grootte is vormgegeven.

Opmerking

Alleen als de aansluiting van de voordracht op de typografie juist is, 1 scorepunt toekennen.

13 maximumscore 3

doelen van het schrijven van een manifest (drie van de volgende):

- ideeën verspreiden
- gelijkgestemden bereiken / ideeën delen
- maatschappij verbeteren / veranderen
- (als groep) reacties uitlokken/provoceren

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- De geometrische / cilindrische vorm verwijst naar mechanische oorlogsvoertuigen (tanks met kanonnen).
- De lange cilindrische vormen (buisvormen) verwijzen naar stokken waarmee soldaten slaan / naar armen/tentakels (met stokken) die aanvallen.
- De onderste cilindrische vormen verwijzen naar marcherende benen.
- De cilindrische vorm waar bovenop kleine, blauwe, getrapte kolommen gemonteerd zijn, verwijst naar een (geabstraheerd) meerkoppig wezen zonder gezicht / naar het anonieme en onmenselijke karakter van de (mechanische) oorlogvoering.
- De abstracte vorm verwijst naar het anonieme en onmenselijke karakter van de (mechanische) oorlogvoering.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als de vorm met verwijzing juist is, 1 scorepunt toekennen.

15 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- De belangstelling voor niet-westerse culturen sluit aan bij de ingangen die modernistische kunstenaars zochten om tot een nieuwe kunstvorm te komen. (Om dit te bewerkstelligen brak men met de (academische) regels die in de negentiende eeuw golden.)
- Kunst- en gebruiksvoorwerpen van niet-westerse / 'primitieve' volkeren werden door modernistische kunstenaars oorspronkelijker / zuiverder bevonden.

16 maximumscore 2

vormgevingsaspect met overeenkomst (twee van de volgende):

- (vorm) Er zijn geometrische figuren (als decoratie).
- (vorm) Het gelaat in de maskers is abstract weergegeven (horizontale balkjes als ogen).
- (kleur) Dezelfde kleuren (rood, groen, beige) zijn gebruikt.
- (compositie) De vlakverdeling is gelijkwaardig / komt overeen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De acteur past zijn spel / bewegingen aan, aan het karakter van het masker.
- De acteur voert zijn spel meer uitvergroet / gestileerd uit, omdat de mimiek van de acteur wegvalt achter het masker (dus moet de beweging meer overdreven zijn).
- De acteur voert zijn spel meer gericht naar het publiek (frontaal) uit, zodat het publiek het masker steeds goed kan zien.

per juist antwoord

1

18 maximumscore 1

De dadaïsten zijn wel betekenisvol geweest voor de kunst, omdat (een van de volgende):

- zij ervoor hebben gezorgd (mede door hun provocaties) dat bestaande grenzen in en over het denken over kunst opengebroken werden / kunstenaars gingen nadenken over andere vormen / manieren van kunst.
- zij als eersten de aandacht van het (kunst)object naar het concept van het kunstwerk verschoven.

Blok 3 Dans in musicalfilms

19 maximumscore 1

een van de volgende:

- De jazzmuziek werd door Afro-Amerikanen uit het zuiden van de VS geïntroduceerd in New York nadat de (losbandige) entertainment-/ amusementswijk in New Orleans (de bakermat van de jazzmuziek) werd gesloten.
- De opnamemogelijkheden van jazzmuziek waren in New York beter (waardoor de muziek makkelijker te verspreiden was).

20 maximumscore 3

drie van de volgende:

- het gebruik van syncopes
- het geïmproviseerde karakter van de muziek
- stabiel/stevig / constant ritme
- het gebruik van 'blue notes'

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 4

- kenmerken gezelschapsdans (twee van de volgende): 2
 - De dans wordt uitgevoerd in paren.
 - De gezichten van beide dansers zijn naar elkaar toe gericht (gesloten danshouding).
 - De dansers houden elkaar vast (gesloten danshouding) / vormen een gesloten cirkel.
 - De dans wordt uitgevoerd in een gesloten (cirkel)vorm.

Opmerking

Wanneer er een kenmerk juist beschreven is, 1 scorepunt toekennen.

- kenmerken van theatraliteit (twee van de volgende): 2
 - Tijdens de duetten staan de andere dansers in een halve cirkel opgesteld zoals bij een dancebattle en moedigen de andere dansers aan met gejuich en geklap.
 - De dansers wisselen elkaar af zoals bij een dancebattle (of dansavond).
 - Er is sprake van een soort rollenspel / slapstick (actie / reactie, bijvoorbeeld een schop geven waardoor de ander omvalt).
 - Er zijn acrobatische / spectaculaire trucs te zien.

Opmerking

Wanneer er een kenmerk juist beschreven is, 1 scorepunt toekennen.

22 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De lindy-hopbewegingen / -overgangen zijn gevarieerd / snel/wisselen elkaar snel af. Dankzij de filmbeelden van dansende mensen, die vertraagd kunnen worden afgespeeld, konden tekenaars elke (vloeiende) beweging exact in beeld brengen / (na)tekenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 3

- reacties (twee van de volgende): 2
 - Danny reageert blij verrast/enthousiast.
 - Danny reageert arrogant / in ontkenning.
 - Danny reageert vertwijfeld.

Opmerking

Wanneer er een reactie juist benoemd is, 1 scorepunt toekennen.

- (innerlijk conflict) Danny is blij om Sandy te zien / is verliefd op haar, maar tegelijkertijd is hij bang dat zijn liefde voor Sandy niet stoer is (schadelijk is voor zijn imago) / dat zijn vrienden hem niet cool vinden 1

Opmerking

Alleen als beide kanten van het conflict juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

24 maximumscore 2

twee van de volgende:

- (richtingen) een van de volgende:
 - In filmfragment 1 is er veel oogcontact tussen de danspartners onderling, terwijl de blikrichting van de dansers in filmfragment 4 vooral frontaal (op het publiek) en op de grond gericht is.
 - In filmfragment 1 bewegen de dansers veelvuldig (meer dan in filmfragment 4) om hun eigen (verticale) as (en draaien zo zij-, voor- en achterwaarts door de ruimte), terwijl in filmfragment 4 de ruimte naast voor-, achter en zijwaarts ook veel diagonaal wordt gebruikt.
- (hoogtelagen:)

In filmfragment 1 zijn de hoogtelagen 'hoog' en 'laag' veelvuldig terug te zien (in bijvoorbeeld sprongen, acrobatische elementen en lifts), terwijl in filmfragment 4 vooral gebruik gemaakt wordt van de hoogtelaag 'midden'.
- (combinaties van richtingen en hoogtelagen en voorbeweging in de ruimte:)

In filmfragment 1 maken de dansers door het beperkte vloeroppervlak meer gebruik van bewegingen op de plaats, terwijl in filmfragment 4 de dansers door het grotere vloeroppervlak meer gebruik maken van voorwaartse en diagonale verplaatsingen (op het horizontale vlak) om zichzelf te verplaatsen door de ruimte.

per juist antwoord 1

Opmerking

Alleen als steeds het verschil tussen filmfragment 1 en filmfragment 4 juist beschreven is, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 1

een van de volgende:

- De choreografie van de dans vertelt/ondersteunt (mede) het verhaal van de (moeizame) liefde tussen Danny en Sandy en/of de andere vrouw die Danny tijdens de dans probeert te verleiden.
- De dans is het onderwerp van het verhaal, waarbij de choreografie een dans is voor de danswedstrijd waaraan Danny en Sandy deelnemen.

Opmerking

Alleen als een inhoudelijke reden aan de hand van filmfragment 4 juist is beschreven, 1 scorepunt toekennen.

26 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De thema's (onbeantwoorde) liefde / identiteitsontwikkeling / conflict oudere generatie versus jongeren zijn tijdloos/universeel en herkenbaar voor iedere (nieuwe) generatie.
- Voor een ouder publiek is *Grease* onderdeel van hun jeugd / tienerjaren en past het opnieuw bekijken / bezoeken bij het nostalgische beeld en/of de herbeleving van het verleden.
- De muziek en/of songs uit *Grease* liggen goed in het gehoor en spreken hierdoor een brede doelgroep aan / zijn laagdrempelig.
- De muziek en/of songs zijn ook buiten de film/musical te horen zoals op de radio, waardoor de bekendheid van de muziek en de musical(film) vergroot wordt. (Er wordt op deze manier bijna continue reclame gemaakt voor de musical *Grease*.)
- Iedere productie kent een nieuwe cast, waarbij de makers vaak bekende (tv-)sterren voor de hoofdrollen casten. Deze sterren hebben al een groep fans die op de musical afkomen.

per juist antwoord

1

Blok 4 Humor en satire in de popmuziek

27 maximumscore 2

- Met 'Hungry Freaks' verwijst Zappa naar de jeugd die zich afzet tegen de gevestigde orde. Deze verwijzing blijkt bijvoorbeeld uit de tekst "je scholen waar niets wordt geleerd" / "de hersenen die je niet bereikt" 1
- Met 'Daddy' verwijst Zappa naar de gevestigde orde. Deze verwijzing blijkt bijvoorbeeld uit de tekst "je misleiding en oubollige trucjes" / "de leegheid die je van binnen bent" 1

Opmerkingen

Alleen als de groep met de verwijzing naar de tekst juist is, 1 scorepunt toekennen.

Een antwoord waarbij 'Mr America' de verwijzing is van 'Daddy' mag niet goed worden gerekend (want 'Mr America' was geen groep binnen het maatschappelijke protest van de jaren 60).

28 maximumscore 2

- overeenkomst (twee van de volgende kenmerken): 1
 - de hoge (falset)stem (die lang aangehouden noten zingt) / kopstem
 - de meerstemmige zang
 - de lage stem (die de baspartijen van The Four Seasons imiteert)

Opmerking

Alleen als twee kenmerken juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

- overdrijving (een van de volgende kenmerken): 1
 - De hoge stem is / de zangpartijen zijn soms onzuiver / onverzorgd gezongen.
 - De uitspraak is soms kinderlijk/karikaturaal.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 4

- hoge kunst (twee van de volgende): 2
 - Het nummer is complex / virtuoos / moeilijk om (in één keer) te doorgronden.
 - Er is gekozen voor een instrumentarium dat (deels) afkomstig is van een klassiek orkest (dwarsfluit, marimba).
 - Zappa leidt zijn groep als een klassiek ensemble / orkest.
 - De muziek van het nummer staat genoteerd in een partituur, wat gebruikelijk is bij klassieke muziek (en niet bij popmuziek).

Opmerking

Wanneer er een voorbeeld juist benoemd is, 1 scorepunt toekennen.

- wijze van presenteren (twee van de volgende): 2
 - Zappa nodigt uit om mee te zingen.
 - Zappa neemt het publiek mee door steeds duidelijk uit te leggen wat er met de muziek / met de uitvoering gebeurt.
 - Zappa geeft het publiek veel aandacht door herhaaldelijk te vragen of ze klaar zijn voor / instemmen met de volgende stap.
 - Zappa brengt de informatie met ontspannen humor / maakt duidelijk dat er om de uitvoering gelachen kan worden (dat het publiek niet zo serieus hoeft te zijn).
 - In zijn aankondiging anticipeert Zappa op een uitzending van het concert op televisie. Dat is een massamedium, wat aangeeft dat Zappa zijn product (ook) richt op een groot publiek.

Opmerking

Wanneer er een manier juist geantwoord is, 1 scorepunt toekennen.

30 maximumscore 2

drie van de volgende:

- het gepraat / geroezemoes (alsof het publiek de zaal binnenkomt vóórdat de voorstelling begint)
- flarden van instrumenten op de achtergrond (alsof een orkest instrumenten stemt / inspeelt voor de voorstelling)
- het applaus (alsof er publiek is dat reageert op een voorstelling)
- het gelach (alsof er publiek is dat reageert op een voorstelling)

- indien drie antwoorden juist 2
- indien twee antwoorden juist 1
- indien minder dan twee antwoorden juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
31	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Het aannemen van een alter ego / rol betekent dat de kunstenaar / muzikant zich kan losmaken van de verwachtingen bij het publiek (en ook zijn eigen verwachting / noodzaak tot 'authenticiteit') en werk kan maken vanuit een nieuwe invalshoek.</p>	
32	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – The Mothers dragen vrouwenkleding (als extra provocatie), terwijl The Beatles een (mannelijk) uniform dragen. – The Mothers ogen onverzorgd en nonchalant, terwijl The Beatles qua uiterlijk netjes verzorgd zijn. – The Mothers zijn verschillend gekleed / allemaal anders (in een rolstoel / als baby), terwijl The Beatles dezelfde kleding dragen. – The Mothers staan tussen de misdadigers van de samenleving, terwijl The Beatles zich bevinden tussen de beroemdheden/sterren. – The Mothers gaan op in de massa / vallen weg in hun omgeving, terwijl The Beatles boven de massa uitstijgen / zich verheven lijken te voelen. 	
	per juist antwoord	1
33	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorbeeld (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De bewegende titelrol met namen verspringt precies op de accenten in de muziek (wat wijst op een bewuste ingreep van de makers). – De clip begint met een korte herkenningstune (alsof het een aflevering uit een serie is). (Dat is een bekende film-/tv-code om aan te geven dat de clip deel is van een groter geheel, wat veronderstelt dat erover is nagedacht.) – De clip begint met een beeld dat lijkt op een groepslogo, alsof er een overkoepelend concept bestaat (wat wijst op een planmatige aanpak). – Er is bewust een grap in de titelrol verwerkt (de titelrol noemt allerlei mensen die volgens de aankondiging 'anoniem willen blijven'). • verklaring (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De muziek (muzikaliteit) / het muziek maken (vakmanschap) is het belangrijkste en/of belangrijker dan de (uiterlijke) vormgeving (waarbij je jezelf niet te serieus moet nemen). – Vulfpeck wilde een eerbetoon brengen aan de anonieme studiomuzikanten uit jaren 60. 	1

5 Aanleveren scores

Verwerk per examinator in de applicatie Wolf:

- de scores van de alfabetische eerste vijf kandidaten voor wie het tweede-tijdvak-examen de eerste afname is én
- de scores van alle herkansende kandidaten.

Cito gebruikt beide gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 23 juni te accorderen.

Ook na 23 juni kunt u nog tot en met 1 juli gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

derde tijdvak

Ook in het derde tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw derde-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

blok 1

- afbeelding 1 Adriaen Brouwer, *Feestvierende boeren*, ca. 1625-26
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Adriaen_Brouwer_-_Peasant_feast.JPG
- afbeelding 2 Willem Buytenwegh, *Staande man met hand op zijn heup*, ca. 1617
<https://today.law.harvard.edu/double-life-george-abrams-57/>
- afbeelding 3 Cornelis Safleven, *Staande man met groot glas*, 1636
- afbeelding 4 Jan Steen, *So voor gesongen, so na gepepen*, 1668-1670
https://leerkrachten.kunstcentraal.nl/wpcontent/uploads/2015/04/OPS_jansteen742jpg.jpg
- afbeelding 5 Jan Steen, *zelfportret*, 1670
https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_Steen#/media/File:1670_Jan_Havicksz._Steen_-_zelfportret.jpg
- afbeelding 6 Jan Steen, *Het losbandige huishouden*, 1664
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437747>
- afbeelding 7 Koen Vermeule, *Tate*, 2017
<https://www.welikeart.nl/wp-content/uploads/2017/08/Speciale-editie-Koen-Vermeule-2017.jpg>
- tekst 2 vertaald uit: John Morreall, *Taking Laughing Seriously*, Albany, NY: State University of New York, 1983

blok 2

- afbeelding 1 tekst van het klankdicht *Karawane*
<http://1.bp.blogspot.com/9Ffht6TRor8/TXOK5NbPetl/AAAAAAAAARc/q9h42LYvJTws1600/karavaan%25281%2529%25282%2529.jpg>
- afbeelding 2 Sophie Taeuber, *Wache*, 1918
<https://www.eguide.ch/fr/objekt/koenig-hirsch-wache/>
- afbeelding 3 twee kostuums, door Sophie Taeuber ontworpen
<http://arcagulharevistadecultura.blogspot.com/2017/12/hans-arp-sophie-taeuber-arp.html>
- afbeelding 4 masker, gemaakt en gedragen door Hopi-indianen
<https://www.milenio.com/cultura/subastan-en-paris-mascaras-de-tribus-amerindias>
- afbeelding 5 kostuum, door Sophie Taeuber ontworpen
<http://pinkpagodastudio.blogspot.com/2016/10/sophie-taeuber-arp.html>
- afbeelding 6 tekening van kachina's, uit een antropologisch boek uit 1894
<https://animationresources.org/pics/ibkachina08-big.jpg>
- afbeelding 7 Sophie Taeuber tijdens een optreden
http://www.romanian-scene-designers.org/Sophie-Tauber-Arp-dancing-at-Cabaret-Voltaire-wearing-a-masque-by-Marcel-Janco-s152_p116.htm
- film 1 reconstructie van een optreden van Hugo Ball in Cabaret Voltaire
<https://thtreart.wordpress.com/2016/03/04/dada-anti-art-et-provocation/>
- film 2 *Karawane*, voorgedragen door actrice Salome Kammer
<https://www.youtube.com/watch?v=o5B2qALyRk>

blok 3

- afbeelding 1 foto's gepubliceerd in het Look Magazine in 1939
https://farm9.staticflickr.com/8246/8664724522_baffe8c828_b.jpg
- afbeelding 2 foto's gepubliceerd in het Look Magazine in 1939
https://farm9.staticflickr.com/8258/8663628543_786789986d_b.jpg
- afbeelding 3 foto's gepubliceerd in het Look Magazine in 1939
https://farm9.staticflickr.com/8255/8663627687_c18f5d20c6_b.jpg
https://farm9.staticflickr.com/8247/8663628191_8f3f22295a_b.jpg
- geluid 1 uit de musicalfilm *Hellzapoppin'*, 1941
<https://www.youtube.com/watch?v=r5u5nrxnrro>
- film 1 regisseur H.C. Potter, Edward F. Cline, *Hellzapoppin'*, 1941
<https://www.youtube.com/watch?v=r5u5nrxnrro>
- film 2 *I'm just a jitterbug*, 1939
<https://vimeo.com/126714129>
- film 3 regisseur Randal Kleiser, *Grease*, 1978 (DVD)
- film 4 regisseur Randal Kleiser, *Grease*, 1978 (DVD)
- film 5 trailer van de Nederlandse musical *Grease*
https://www.youtube.com/watch?edufilter=NULL&v=5n-KBu_uo_A

blok 4

- afbeelding 1 hoes van de 'Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band'
<https://www.platekompaniet.no/globalassets/imported-images/lp/2000520359.jpg>
- afbeelding 2 hoes van The Mothers of Invention
<https://www.portalcbncampinas.com.br/2019/09/frank-zappa-2/>
- afbeelding 3 de groepsleden van de 'Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band' (detail)
<https://www.platekompaniet.no/globalassets/imported-images/lp/2000520359.jpg>

- afbeelding 4 de groepsleden van The Mothers of Invention (detail)
<https://www.portalcbncampinas.com.br/2019/09/frank-zappa-2/>
- geluid 1 The Mothers of Invention, *Hungry Freaks, Daddy*, 1966
<https://www.youtube.com/watch?v=IDE9MC3jnI0>
- geluid 2 The Four Seasons, *Cherry*, 1962
<https://www.youtube.com/watch?v=3pWBnodrR1M>
- geluid 3 The Mothers of Invention, *Wowie Zowie*, 1966
<https://www.youtube.com/watch?v=ZdpDrdwKANU&index=7&list=PL65E2BFB88DC87EB6>
- geluid 4 The Beatles, *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band*, 1967
<https://www.youtube.com/watch?v=VtXI8xAPAtA&list=PL3PhWT10BW3VDM5IcVodrdUpVIhU8f7Z-&index=1>
- film 1 The Mothers of Invention, *Approximate*, 1974
<https://www.youtube.com/watch?v=vjuywP27bNc>
- film 2 Vulfpeck, 2016
https://www.youtube.com/watch?v=eCO_hcBz-0I